

Námitka započtení

Námitku započtení může uplatnit žalovaný i v řízení nalézacím, a to jako procesní obranu proti žalobě, nepřevyšuje-li pohledávka namítaná k započtení pohledávku zažalovanou. Pokud nalézací soud shledá důvodnou nejen pohledávku žalobcovu, ale i pohledávku namítanou k započtení, rozhodne výrokem rozsudku vždy jen o pohledávce žalobcově; o důvodnosti protipohledávky a o jejím započtení na pohledávku žalovanou se přitom rozhoduje jen v důvodech rozsudku. Jestliže za důvodnou považuje soud pouze pohledávku žalobcovu, rozhodne o ní ve výroku rozsudku a o námitce započtení, kterou neshledal důvodnou, rozhodne opět jen v jeho důvodech.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 20 Cdo 1329/2003, ze dne 29.4.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci výkonu rozhodnutí oprávněné U. E., spol. s r. o., zastoupené advokátem, proti povinnému Č., a. s., pro 281.546,70 Kč s příslušenstvím příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 34 E 417/99, o dovolání povinného proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. 2. 2002, č.j. 13 Co 79/2002-30, tak, že usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. 2. 2002, č.j. 13 Co 79/2002-30, a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 10. 1. 2001, č.j. 34 E 417/99-21, se zrušují a věc se Obvodnímu soudu pro Prahu 1 vrací k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Usnesením ze dne 10. 1. 2001, č.j. 34 E 417/99-21, Obvodní soud pro Prahu 1 s odkazem na ustanovení § 268 odst. 1 písm. g/ zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „o.s.ř.“), zastavil výkon rozhodnutí (nařízený - podle rozsudku Krajského obchodního soudu v Praze z 27. 3. 1997, sp. zn. 36 Cm 249/94 - usnesením ze dne 23. 9. 1999, č.j. 34 E 417/99-5, ve spojení s usnesením Městského soudu v Praze ze dne 28. 2. 2000, č.j. 20 Co 654/99-13, pro 281.546,70 Kč s 16,5 % úroky od 26. 4. 1994 do zaplacení a pro 16,5 % úroky z částky 99.272,30 Kč od 26. 4. 1994 do 18. 7. 1997 příkázáním pohledávky z účtu u banky) a rozhodl o nákladech řízení. Podle soudu prvního stupně zanikla vymáhaná pohledávka započtením, neboť povinný měl vůči oprávněné pohledávku, jejíž započtení namítl (pohledávky se setkaly 26. 4. 1994); k započtení pohledávek směřoval jednostranný úkon povinného, obsažený v dopise z 30. 6. 1997.

Městský soud v Praze usnesením ze dne 28. 2. 2002, č.j. 13 Co 79/2002-30, změnil usnesení soudu prvního stupně tak, že se výkon rozhodnutí nezastavuje. Podle odvolacího soudu není rozhodující, zda pohledávka povinného vůči oprávněné vznikla před vydáním exekučního titulu nebo po něm, ale zánik práva ve smyslu § 268 odst. 1 písm. g/ o.s.ř. musí nastat po vydání vykonávaného rozhodnutí. Předpokladem zániku, pokračuje odvolací soud, je okolnost, že „započtení nebylo uplatněno již v nalézacím řízení.“ Protože ze spisu Krajského obchodního soudu v Praze sp. zn. 36 Cm 249/94 vyplývá, že povinný uplatňoval započtení své pohledávky již v tomto řízení a soud k němu nepřihlédl, „nelze započtení shodné pohledávky uplatňovat znovu v řízení exekučním.“

Rozhodnutí odvolacího soudu napadl povinný (za něhož jednala zaměstnankyně s právnickým vzděláním) dovoláním, jímž namítá nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 2 písm. b/ o.s.ř.). Proti odvolacímu soudu prosazuje názor, že vzájemné pohledávky se setkaly 26. 4. 1994, tedy před vydáním vykonávaného rozhodnutí, a k tomuto okamžiku (v rozsahu, v němž se kryly) zanikly na základě právního úkonu - dopisu povinného ze dne 30. 6. 1997, tj. po vydání vykonávaného rozhodnutí. V průběhu nalézacího řízení dovolatel jednostranný právní úkon směřující k započtení neučinil, započtení se u soudu nedomáhal a soud tuto otázku v řízení neposuzoval (v tomto směru nemají skutková zjištění odvolacího soudu oporu ve spisu a řízení je postiženo „vadami dokazování“). Důvod zastavení výkonu rozhodnutí proto dovolatel spatřuje v ustanovení § 268 odst. 1 písm. h/ o.s.ř. Navrhl, aby napadené rozhodnutí bylo zrušeno a věc vrácena odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Dovolání je podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. d/, odst. 2, § 237 odst. 1 písm. a/ o.s.ř. přípustné, neboť směřuje

proti usnesení, jímž odvolací soud změnil usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto ve věci zastavení výkonu rozhodnutí, a je i opodstatněné.

Dovolací soud je při přezkumu rozhodnutí odvolacího soudu vázán v dovolání uplatněnými dovolacími důvody (včetně jejich obsahového vymezení); je-li dovolání přípustné, přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, 2 písm. a/, b/ a odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny (§ 242 odst. 3 o.s.ř.).

Z obsahu spisu vyplývá, že řízení je postiženo vadou ve smyslu § 229 odst. 3 o.s.ř., jež zmatečnost řízení spojuje s tím, že účastníku řízení byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem.

Odnětím možnosti jednat před soudem se rozumí postup soudu, jímž znemožnil účastníku řízení realizaci procesních práv, která mu občanský soudní řád přiznává (např. právo účastnit se jednání, činit přednesy, navrhnout důkazy apod.), přičemž není rozhodné, zda byla účastníku odňata možnost jednat před soudem prvního stupně nebo soudem odvolacím (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 1992, sp. zn. 2 Cdo 19/92, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 3-4/1993 pod číslem 25). O vadu podle § 229 odst. 3 o.s.ř. jde přitom jen tehdy, jestliže šlo o postup nesprávný (uvažováno z hlediska zachování postupu soudu určeného zákonem nebo dalšími obecně závaznými právními předpisy) a jestliže se postup soudu projevil v průběhu řízení, tj. v činnosti, která vydání konečného rozhodnutí předchází (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 1996, sp. zn. 2 Cdon 539/96, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 4/1998 pod číslem 27, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 1997, sp. zn. 2 Cdon 953/96, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 6/1998 pod číslem 49). Tak tomu je zejména tehdy, jestliže soud rozhodl bez nařízení jednání, přestože mělo být ve věci jednáno.

V řízení, které je upraveno v části šesté občanského soudního řádu, platí, že soud nařídí jednání, jen považuje-li to za nutné nebo stanoví-li to zákon (§ 253 odst. 2 o.s.ř.). Obecnou povinnost nařídít k projednání věci samé jednání, k němuž je třeba předvolat účastníky a všechny, jejichž přítomnosti je třeba (§ 115 odst. 1, § 254 odst. 1, věta první, o.s.ř.), zákon – ve vztahu k řízení o zastavení výkonu rozhodnutí – soudům neukládá; jestliže však důvody zastavení spočívají v § 268 odst. 1 písm. g/ nebo h/ o.s.ř., rozhoduje se zpravidla po předchozím jednání (§ 269 odst. 2 o.s.ř.). Nejvyšší soud již v usnesení ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1624/96, uveřejněném v časopise Soudní judikatura 8/1997 pod číslem 64, vysvětlil, že o zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. g/ a h/ o.s.ř. může soud rozhodnout bez jednání, jestliže tvrzení účastníků o těch skutečnostech, v nichž soud spatřuje důvod zastavení výkonu, jsou shodná a liší se jen náhled stran na právní význam těchto skutečností.

V projednávané věci povinný navrhl zastavit (nařízený) výkon rozhodnutí s tvrzením, že disponuje proti oprávněné (nejudikátní) pohledávkou ve výši 306.000,- Kč s příslušenstvím (úrokem z prodlení 15.896,50- Kč), která vznikla (za obstarání přeprav zboží) před vydáním exekučního titulu. Oprávněná podle povinného dluh nejen uznala, ale – dopisy z 22. 2. 1994 a 1. 11. 1995 – dokonce navrhovala uzavření dohody o započtení. Povinný však tvrdil, že započtení své pohledávky proti vymáhané pohledávce uplatnil až dopisem z 30. 6. 1997 a poté uhradil (18. 7. 1997) na účet oprávněné 99.272,30- Kč, tj. částku, v níž se podle jeho názoru pohledávky nekryly. Oprávněná oproti tomu tvrdila, že dopis z 30. 6. 1997 „není možné v žádném případě vykládat jako úkon povinného směřující k započtení,“ že jeho obsahem je pouze sdělení o „existenci jakési údajné a promlčené protipohledávky.“

Odhlédne-li se od průkazu existence pohledávky povinného, panoval mezi účastníky spor o to, zda obsahem dopisu z 30. 6. 1997 je jednostranný právní úkon povinného směřující k započtení jeho pohledávky proti pohledávce, kterou oprávněná vymáhá. Otázka, zda povinný v listině projevil vůli, aby nastaly účinky, které ustanovení § 580 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku ve znění pozdějších předpisů (dále jen „obč. zák.“) – při splnění ostatních podmínek – spojuje se započtením, je skutkovou otázkou a zjištění v tomto směru je skutkovým zjištěním. Soud prvního stupně proto pochybil, když nenařídil jednání a neprovedl důkaz dopisem z 30. 6. 1997, který měl k dispozici, popř. dalšími listinami účastníky předloženými (§ 129 odst. 1 o.s.ř.), neboť posouzení právní otázky, zda právo přiznané exekučním titulem ve smyslu § 268 odst. 1 písm. g/ nebo h/ o.s.ř. zaniklo, nebylo možné bez zjištění obsahu uvedené listiny (tato okolnost mezi účastníky řízení o zastavení výkonu rozhodnutí nespornou nebyla, viz § 120 odst. 4 o.s.ř.).

Z uvedeného vyplývá, že soud prvního stupně v rozporu s ustanovením § 269 odst. 2 o.s.ř. rozhodl – z pohledu předmětu řízení o zastavení výkonu „ve věci samé“ – bez jednání a odvolací soud (ač nešlo o žádný z případů vyjmenovaných v § 214 odst. 2 a 3 o.s.ř.) odvolání projednal a rozhodl o něm v rozporu s ustanovením § 214 odst. 1 o.s.ř. rovněž bez jednání, čímž oba soudy odňaly dovolateli možnost jednat před soudem a zatížily tak řízení vadou podle § 229 odst. 3 o.s.ř.

Nejvyšší soud proto zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, odst. 3, věta druhá, o.s.ř.).

Ačkoli z hlediska výsledku dovolacího řízení je závěr o zmatečnosti dostatečný, je účelné, aby se dovolací soud vyjádřil i k právní stránce věci.

Při posuzování otázky, zda zánik práva na peněžité plnění způsobem předvídaným v ustanovení § 580 obč. zák. lze podřadit důvodu podle písmene g/ nebo h/ ustanovení § 268 odst. 1 o.s.ř., byla soudní praxe usměrněna rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 10. 10. 1968, sp. zn. 2 Cz 67/68, uveřejněným pod číslem 77/1969 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, a zejména stanoviskem Nejvyššího soudu ČSR ze dne 18. 2. 1981, „Ze zhodnocení rozhodování soudů a státních notářství při výkonu rozhodnutí,“ Cpj 159/79, uveřejněným ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 9-10/1981 pod č. 21 (str. 187 /525/ a násl.); hlediskem pro takové posouzení rozhodujícím je, kdy se vymáhaná pohledávka s pohledávkou namítanou k započtení setkaly (čímž v rozsahu, v němž se kryly, nastal zánik práva). Jestliže se pohledávky setkaly po vydání titulu (bez ohledu na to, zda se kompenzační projev stal perfektním před jeho vydáním či po něm), je namístě výkon zastavit podle písmene g/, stalo-li se tak před vydáním titulu (na základě právního úkonu učiněného po jeho vydání), je důvodem zastavení výkonu rozhodnutí písmeno h/.

Námitku započtení může uplatnit žalovaný i v řízení nalézacím, a to jako procesní obranu proti žalobě, nepřevyšuje-li pohledávka namítaná k započtení pohledávku zažalovanou (srov. § 98 o.s.ř.). Pokud nalézací soud shledá důvodnou nejen pohledávku žalobcovu, ale i pohledávku namítanou k započtení, rozhodne výrokem rozsudku vždy jen o pohledávce žalobcově (resp. o její části, která kompenzací nezanikla); o důvodnosti protipohledávky a o jejím započtení na pohledávku žalovanou se přitom rozhoduje jen v důvodech rozsudku. Jestliže za důvodnou považuje toliko pohledávku žalobcovu, rozhodne o ní ve výroku rozsudku a o námitce započtení, kterou neshledal důvodnou, rozhodne opět jen v jeho důvodech.

Z rozsudku, jehož výkon oprávněná požaduje, se podává, že soud o pohledávce povinného za oprávněnou - způsobem naznačeným shora - vůbec nerozhodl. Bylo-li započtení povinným v nalézacím řízení (resp. před vydáním exekučního titulu) namítáno (resp. učiněno), což je nezbytné napevno postavit v dalším řízení, nelze ztrácet ze zřetele zásadu, podle níž k okolnostem, jež znamenají zánik práva a jež nastaly před vydáním exekučního titulu, v řízení o výkon rozhodnutí není možné přihlížet; o takový případ by šlo tehdy, pokud by právní úkon započtení (jednostranný nebo dohoda stran) byl učiněn před vydáním titulu, kdy by se rovněž pohledávky setkaly.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)